

De firma HAK uit Moerkapelle maakt sinds de jaren twintig van de vorige eeuw schoffelmachines. In het begin nog voor de paardentracie, later uiteraard voor de tractor. Tegenwoordig maakt het bedrijf complexe machines met meerdere functies. Nog steeds wordt er gewerkt aan verbetering van het schoffelmes, letterlijk tot op de millimeter. En nog steeds worden alle onderdelen in Moerkapelle gemaakt. Kwaliteit kent geen tijd.

TEKST & FOTO'S SANDER BERNAERTS

W e praten met Koos Havelaar, 34 jaar en al sinds zijn 20ste in het bedrijf, over de schoffelmachines die ze nu maken. Hoewel schoffelmachine misschien niet meer de juiste benaming is voor de huidige generatie machines. Daarin staat de schoffelfunctie nog wel centraal, maar door de veelheid aan andere mogelijkheden is het misschien beter om te spreken van een 'onkruidbestrijdingscombinatie'. De overgrootvader van Koos Havelaar begon in 1917 als dorpsmid. Later specialiseerde K.A. Havelaar (de letters omgedraaid maken 'HAK') zich in het maken van aanaarders en schoffels. In het begin nog voor paardentracie. In 1927 werd er al een octrooi verkregen op de voorschoffel (het gebogen mes). Vrijwel alle onderdelen worden nog steeds in Moerkapelle gemaakt, tot de wielen aan toe. Enige trots is te bespeuren als het over de schoffelmessen zelf gaat. Aan de productie van de schoffelmessen wordt veel aandacht besteed en volgens Havelaar is de ontwikkeling ervan nooit helemaal af. Voortdurend wordt er geëxperimenteerd met nieuwe materialen en productietechnieken. Op een beurs in het buitenland zag Havelaar een slechte kopie van een HAK-schoffelmes. "Dan zie je gelijk het verschil, de

namaakmessen zijn vaak zelf krom of van slecht materiaal gemaakt”, licht Havelaar toe. Tegenwoordig prijkt naast het Hak-logo, Premium Quality op het mes.

Maatwerk

Er zijn een aantal standaarduitvoeringen van de HAK-schoffel. Van L voor kleinschalige teelt, S voor standaard, SH voor standaard zwaar tot XH voor de extra zware uitvoering. De schoffel voor ruggenteelten wordt aangeduid met XHR. De fabriek is bij elke verkoop betrokken bij de klant. Elke klant heeft specifieke wensen en elke schoffelmachine is daardoor maatwerk. Bij de aflevering wordt de machine door Havelaar zelf in gebruik gesteld, hij licht toe: “In de brochure kun je veel kwijt, maar veel ook niet.” De meeste schoffels worden verkocht voor gebruik in de biologische teelt. Niet alleen in Nederland, er worden ook machines geëxporteerd naar onder ander Duitsland, Zwitserland en zelfs Australië en Canada.

Verharden of niet verharden?

Een discussie die veel telers momenteel bezighoudt is of een schoffelmachine verhard moet worden en zo ja, aan de onder- of bovenzijde? Volgens Havelaar is ook dat maatwerk. Hij heeft een lichte voorkeur voor uitslaan in plaats van verharden. Helaas zijn er maar weinig smeden die dit nog goed kunnen. Bij verkeerd uitslaan wordt het mes juist slechter van kwaliteit.

Precisie

Bij HAK beseft men heel goed dat het om de laatste 0,5 cm gaat. Juist deze precisie maakt een schoffelmachine goed of minder goed. Daarom is HAK ervan overtuigd dat de klant uiteindelijk voor kwaliteit gaat. Om deze reden werd de productie van een goedkopere lijn schoffelmachines niet doorgezet. Om een optimale precisie te kunnen bereiken moet het productieproces aan hoge eisen voldoen. Bij de constructie en het ontwerpen wordt bijvoorbeeld speling op onderdelen niet getolereerd: “Niets mag rammelen.” Er is veel aandacht voor de duurzaamheid van de werktuigen.

Ook wordt veel aandacht besteed aan het zo licht mogelijk maken van de machines. Want hoe lichter de machine hoe lichter de combinatie trekker-machine kan zijn. Om toch een sterke machine te krijgen wordt er daarom bijvoorbeeld gekozen voor een kleine kokerbalk van 60 x 60 voor de bevestiging van de parallellogrammen of geleiders. Deze kokerbalken zijn van extra dik materiaal en hogere kwaliteit staalsoorten. De schoffels zijn meestal

niet gemonteerd in een parallellogram maar in een geleider. Dit vraagt minder ruimte en gewicht zodat er uiteindelijk meer plaats is voor andere elementen, zoals vingerwieders, aanaarders en torsiewieders. De schoffelmachines gaan in de praktijk vrijwel niet kapot.

Innovatie

HAK komt jaarlijks met innovaties op de markt. Deze komen voort uit eigen ontwikkeling maar ook uit het contact met klanten. Voorbeelden van innovaties zijn de maatverdeling op de schoffels, loofbeschermingsschilden voor ruggenteelten, de nieuwe versie van de torsiewieder, een andere draagarm voor de vingerwieder en de kantelbevestiging op de vingerwieders. Dit najaar wordt de loofgeleiding op de voorschommel geïntroduceerd. Hierbij wordt het loof van bijvoorbeeld peen al op de gebogen schoffel opgelicht en meegevoerd tot aan de loofbeschermingsschilden. De nieuwe innovaties zullen worden getoond op de komende Biovak. Voor Havelaar is deze beurs belangrijk. Hier kunnen de nieuwe innovaties worden getoond en komen de mensen die de apparatuur gebruiken.

Toekomst

Havelaar is nog lang niet klaar met ontwikkelen. In de toekomst moet het mogelijk worden de machine bijna geheel met de hand instelbaar te maken. Havelaar licht toe: “Voorwaarde is wel dat de kwaliteit van het materiaal behouden blijft. Maar als de verstelling handmatig kan, zullen gebruikers zeker eerder voor de laatste millimeter gaan”. ■

Auteur is werkzaam bij DLV Plant

**‘Namaak-
messen
zijn vaak
krom of
van slecht
materiaal
gemaakt.’**

